

Het Laatste Avondmaal

Baantjer en de genade

Pasen nadert. Daarmee komt ook de herdenking van het Laatste Avondmaal dichterbij. In het beseft dat zijn einde naderde, nam Jezus daar afscheid van zijn vrienden. In een serie interviews vragen we aansprekende landgenoten naar hun idee over hun eigen laatste avondmaal. Stel dat ze zouden weten dat hun einde nadert. Wie zouden ze aan tafel vragen? Vandaag: Appie Baantjer, geestelijk vader van onderzoeker De Cock.

Altijd weer de dood. Geen aflevering van Baantjer of er duikt een lijk op. Zeventig boeken schreef hij over de speurtochten van de eigenzinnige politiemann De Cock. Zeven miljoen zijn er verkocht. Allemaal geïnspireerd op zijn dertig onderzoekerjaren bij het politiebureau in de Amsterdamse Warmoesstraat. De tv-serie rond de onderzoeker trok ook weer miljoenen kijkers. „Het werkt als je een slecht trekje van jezelf in de verdachte herkent. Dan ga je de boef begrijpen.” Zijn eigen einde ziet hij al helemaal voor zich: „In een hoge fauteuil, bij een knapperend haardvuur. Gezellig de hond aan mijn voeten en een goed glas wijn in mijn handen. Laat het dan maar plotseling afgelopen zijn.” Hij is 83 jaar. „Dan is het toch niet zo gek als je wat vaker nadenkt over de eindigheid? Ik zie er niet tegenop om dood te gaan. Mijn geloof in een hiernamaals is daarin een groot houvast. Het lijkt me prachtig om te zien wat Onze Lieve Heer straks voor me in petto heeft. Alleen de ontmoeting met God lijkt me al boeiend. En ik hoop dat ik bij Hem wat oude bekenden kan tegenkomen. Want dat is een nadeel van oud worden: alle oude vrienden en collega's op aarde raak je kwijt. Dan is het toch een mooi idee om ze straks weer terug te zien?” Geen spoor van twijfel over de vraag of er voor hem boven een plekje is gereserveerd. „Daar ben ik wel gerust op. Als kind van gereformeerde huize heb ik Onze Lieve Heer nooit verloochend, dus ik denk wel dat het goed zit. In de kerck vind ik al jaren niks meer, maar daar gaat het volgens mij ook niet om. Het gaat om

de barmhartigheid. Of je mededogen kunt hebben met je medemens. En of je het positieve van iemand kunt zien, ook al lijkt hij een boef. De zoekende ziel die op je pad komt, hoor je een handreiking te doen. Daar heb ik altijd mijn best voor gedaan. Dus ik denk dat ze daar boven wel genadig voor me zijn.” Zal het daar niet saai worden als alleen keurige mensen de hemel verdienen? Maken de twijfelachtige types het leven hier op aarde niet juist zo aantrekkelijk? „Wie zegt dat er boven geen twijfelachtige persoonlijkheden zijn? Aan het kruis op Golgotha kregen moordenaars ook genade. Dus het kan best boeiend worden, daar boven.”

Denkbeeldig

Maar voor het zo ver is, schuift hij aan voor zijn denkbeeldige laatste avondmaal. „Laten we het maar gewoon hier thuis houden.” Hij wijst op de eettafel in zijn bungalow in Medemblik. Ruimte genoeg. Op de borden komt boerenkool met worst, als het aan hem ligt. „Lekker gewoon. Dat lust iedereen.” Hij somt op voor wie hij daar de worst wil delen: **Zijn vrouw.** Marretje, heet ze. Hij is nog elke dag blij met haar. „In 1946 ontmoetten we elkaar op de kermis op de Linneusstraat in Amsterdam. Ze was zeventien jaar. Een wit jurkje had ze aan. Wit, met rode knoopjes. Ik was in uniform, want ik had dienst. Aarzelend stond ze voor het spookhuis, want ze durfde niet naar binnen. Ik zei: 'Als ik met je meega, durf je dan wel?' Ze deed het.” „In 1952 zijn we getrouwd. Al die

Schrijver Appie Baantjer over de hemel: „Het lijkt me prachtig om te zien wat Onze Lieve Heer straks voor me in petto heeft. En ik hoop dat ik bij Hem wat oude bekenden tegenkom.” Foto Marcel Roth

tijd hebben we nooit ruzie gehad. Ik kan goed met vrouwen overweg. En haar grootste kwaliteit is dat ze niet jaloers is. Dat is maar goed ook, want zeker in de tijd dat ik iedere week een paar lezingen deed, kreeg ik veel aandacht van de dames. Ik weet niet wat het is, maar er kwamen altijd vrouwen op me af. Als je dan als man niet oppast, kom je nooit meer thuis.”

„Kinderen hebben we nooit gekregen. Eerst hebben we het gezinsleven uitgesteld omdat mijn vrouw gezondheidsproblemen had. Later zeiden we tegen elkaar: 'We hebben het goed samen. Laten we het maar zo houden'. Ik prijs me gelukkig met een vrouw met zo veel begrip en wijsheid. Daarom wil ik haar er graag bij hebben, op die laatste avond.”

De bijbelse figuur Job mag ook aanschuiven. „Hij was een rijke man die zijn leven helemaal op orde had. Ondanks zijn rotsvaste geloof werd hij op een gegeven moment zwaar op de proef gesteld. Hij raakte zijn geld en zijn geluk kwijt, maar hij hield vertrouwen in God. Hij bleef eerlijk en oprecht. Door vast te houden aan zijn geloof kreeg Job later zijn rijkdom en zijn geluk weer terug. Van-

wege zijn vasthoudendheid vind ik Job een boeiende man. Ik twijfel vaak. Hij twijfelde nooit. Daarom zou ik hem willen vragen hoe hij ondanks al die tegenslagen toch zijn vertrouwen hield.”

Ook voor zijn **oude commissaris Binnendijk** heeft hij een plek aan tafel. „In mijn boeken heb ik hem Buitendam genoemd. Als schrijver geef ik hem een beetje een bespottelijk karakter, maar zo was hij eigenlijk niet. Hij had ook veel goede eigenschappen, maar in de verhalen heb ik die wel erg karig belicht. Als schrijver ben je nu eenmaal een beetje een God: je schept je eigen wereld. Die broodnodige getuige waar de onderzoeker zo ongeduldig op zit te wachten kun je als schrijver zo op de deur laten kloppen. En die commissaris is er bij het schrijven wat magerter vanaf gekomen. Misschien dat ik de man daar nu eens mijn verontschuldiging voor moet aanbieden.”

De stoel ernaast is voor de Franse filosoof **René Descartes (1596-1650)**. Zijn levenswijsheid luidt 'ik denk, dus ik besta'. „Met hem zou ik die laatste avond nog even flink in discussie willen gaan. Want zijn visie is mij te eenzijdig. Voor mij is het leven veel meer dan denken alleen. Het is voelen, het is beleven, het is ondervinden. Vriendschappen, liefde en vertrouwen zijn toch veel belangrijker dan het kille denken?”

Hemelen met de hond

De vijfde plek is voor collega-schrijver **Simon Carmiggelt (1913-1987)**. „Ik heb hem één keer ontmoet, maar van een gesprek tussen ons is het nooit gekomen. Dat vind ik nog steeds jammer, want ik had hem graag een keer willen zeggen hoe zeer ik hem bewonder. Formidabel formuleren, kon hij. Hij had aan een paar woorden genoeg om een heel karakter te schetsen. We hebben veel dingen gemeen. Hij schreef jaren voor Het Parool, ik had 23 jaar een column in Het Nieuws van de dag. Allebei hadden we de straat in Amsterdam als bron. En van ons allebei verscheen er nogal eens een boekje. Dan is het toch spijtig als je elkaar nooit goed hebt gesproken?” Mocht er na het eten een stukje worst over zijn, dan is Appie de gelukkigste. Appie is zijn hond, een zwarte dwergsnautzer. Hij heeft dezelfde voornaam als zijn baasje. „Hij is mijn beste kameraad.” Als we toch van alles rond zijn afscheid op papier zetten, heeft Baantjer een speciale wens: „Regel meteen dat Appie mee kan, als ik ga hemelen. We zijn altijd samen, zie je.” Dan gaat ze wandelen. Hun dagelijkse drie uur samen langs het IJsselmeer. „Langs de begraafplaats waar ik straks wil liggen.”

JAN VRIEND

Dit verhaal is het eerste van een drieluik. Volgende week Elio Brinkman, daarna Youp van 't Hek.

Khadija Arib houdt van haar twee landen

Ja, ze is moslim; en nee, ze wil niet over haar geloof praten. Omdat het privé is, maar ook „omdat alles wat met de islam te maken heeft beladen is in dit land. Waarom is het aantal moslims in de regering interessant? Is het aantal christenen dat ook? Kunnen we het weer hebben over de echte problemen in dit land?”

Een week Wilders heeft haar beken- der gemaakt dan acht jaar ploeteren als Tweede Kamerlid. „De eerste vier jaar heb ik me bekommerd over de ouderen en de verpleeghuiszorg. De tweede vier jaar heb ik me sterk gemaakt voor de gezondheidszorg. Het is nu net of dat niet meer telt. Je bent ineens Marokkaan, centje die niet loyaal zou zijn.” Haar moeder was verdrietig, haar kinderen waren woedend toen Arib loyaliteit aan Nederland in twijfel werd getrokken omdat ze tegelijkertijd Marokko van advies diende over de mensenrechten daar. „Ze hebben me gesteund en geadvi-

seerd. Ze kennen me natuurlijk. Ik heb een Mediterrane manier van reageren: geëmotioneerd en gepassioneerd. Houd je in mam, laat je niet gaan, zeiden de kinderen. Dat heb ik gedaan.” Dat doet ze nog. Khadija Arib (46) is de redelijkheid zelf. Ze analyseert het gedrag van Wilders („Hij probeert via de Kamer het volk toe te spreken”), is teleurgesteld in de VVD („zij hebben meegedaan met alle heisa”) en is vol begrip voor haar partij. Arib wil door, maar de loyaliteitsvraag die Wilders heeft opgeroepen toetert verder door het land. Politieambtenaren en militairen van Marokkaanse afkomst laten aan hun vakbond weten dat ze zich aangetast voelen in hun integriteit. „Ik ben een symbool geworden voor anderen. Marokkanen identificeren zich met mij. Ze reageren aangevallen en aangeslagen.”

Moslimjongeren

Ze maakt zich zorgen over moslimjongeren. „Ze worden van alle kanten aangevallen. Is het niet door Hirsj Ali dan door Wilders. Ze hebben het gevoel dat het niet uitmaakt wat ze doen; je wordt toch altijd teruggeworpen op het feit dat je moslim bent. Ze zijn bijna fatalistisch. De discussie in dit land ontspoord. Termen als: Een tsunami van hoofddoekjes, en: Ik lust die hoofddoekjes rauw, zijn onbeschoft en respect-

loos. Ik hou van een scherp debat, maar de afgelopen jaren zijn bepaald de grenzen overschreden. Mensen glijden af naar beledigingen. Er is een hele groep moslims die wordt afgeschilderd als zielig en achterlijk.” Kind van ongeletterde ouders. Haar vader vertrok als gastarbeider naar Nederland toen ze zeven jaar oud was. „Ik miste m'n vader wel, maar het was niet traumatisch. Hij stuurde de briefjes en cassettebandjes en in de zomervakantie kwam hij naar Casablanca. Alleen tijdens de puberteit heb ik zijn nabijheid gemist. Ik woonde in een volksbuurt in een huis met drie verdiepingen. Samen met mijn moeder, mijn oma en een oom. Marokko was een dictatuur, maar was ook liberaal.” „Alcohol was verboden maar werd gedoogd. Niemand op mijn basisschool droeg een hoofddoekje. Blote armen waren taboe, en na zes uur 's avonds mocht je de straat niet meer op. Ik had niets met het huishouden. Jij moet wel studeren, zei m'n moeder, want je kunt niets. Ze stimuleerde mij om te studeren omdat ze wilde dat ik het beter kreeg dan zij het had.” „Mijn vader werkte als gastarbeider in een wasserij in Schiedam, mijn moeder verdiende geld als naaister maar verkocht evengoed een gouden armband om mij te kunnen laten

studeren. Veel mensen deden alles om hun kinderen te laten studeren. Althans in Casablanca.” „Toen ik op m'n vijftiende naar Nederland kwam, leerde ik heel andere Marokkaanse gezinnen kennen. Gezinnen met moeders die niet buiten mochten komen en de gordijnen gesloten hielden. Hun dochters hoefden niet naar school. Leerplicht-ambtenaren zagen dat door de vingers „want het was normaal in die cultuur dat oudste meisjes hun moeder gingen helpen”. Ik heb echt geluk gehad dat ik in Casablanca ben opgevoed.” Geheel tegen haar zin kwam ze naar Nederland. „Ik werd weggerukt uit mijn vertrouwde omgeving. Ik moest mijn oma, vriendinnen en buurt achterlaten. In Rotterdam heb ik twee maanden lang mijn koffers ingepakt gelaten. Plotseling zat ik opgescheept met twee ouders. Toen merkte ik pas dat ik enig kind was.”

Confrontatie met ouders

„Ik ben destijds keihard de confrontatie aangegaan met mijn ouders. Ik mocht naar school, maar uitgaan was taboe. Daar heb ik veel ruzies over gehad. Vooral met mijn moeder, die erg van de regeltjes was, maar ze is met mij meegegroeid. Ze is veel opener geworden. Als ze in Rotterdam naar de moskee gaat,

trekt ze de woorden van de imam soms publiekelijk in twijfel. Ik merk dat veel meisjes nu de confrontatie thuis niet aangaan. Uit angst om verstoten te worden conformeren zij zich aan hun situatie. Dan verandert er niets.” Ze is achtien als ze zonder opleiding hulpverlenster is voor Marokkaanse werknemers. „Ik had een spreekuur met veertig mensen. De een was ontslagen, de ander zocht een woning. Het waren hele concrete problemen.” Ze trouwt, studeert sociologie aan de Universiteit van Amsterdam en krijgt drie kinderen. In haar werk verlegt ze haar aandacht van werknemers naar vrouwen die amper buiten komen. „Het hele integratieproces heb ik van binnenuit meegemaakt. Ik ken meisjes die zijn uitgehuwelijkt, meisjes die worden verstoten omdat ze trouwen met een Nederlandse jongen of gezinnen met kinderen in de gevangenis. Ik ben ook bezig met een boek. Het eerste hoofdstuk is af.” Ze houdt van Nederland. Ze houdt van Marokko. „Ik zou niet kunnen kiezen tussen de Nederlandse en Marokkaanse nationaliteit. Ik wil het allebei. Ik heb ook geen spijt van de opmerking dat ik altijd nog terug kan als Wilders of geestverwanten aan de macht komen. Zo voel ik het.” „In 1989 ben ik in Marokko opge-

pakt omdat ik in Nederland politiek actief was. Na mijn vrijlating mocht ik vijf jaar Marokko niet in. Het voelde alsof er iets onder mijn voeten was weggeslagen. Alsof ik nergens meer op kon terugvallen. Als ik nu voor vier weken naar Marokko ga, dan wil ik na twee weken weer terug naar Amsterdam. Ik wil een samenleving waarin je kunt zeggen wat je wil, een samenleving waarin je gelijkwaardig bent en corruptie geen kans krijgt.”

MONIQUE DE KNEGT

Khadija Arib: „Marokkanen identificeren zich met mij.” Foto CPD/Harmen de Jong

